

UZASADNIENIE

Odwołaniem z dnia 24 lipca 2013 r. ubezpieczona M. K. zaskarżyła decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. Inspektorat w K. znak (...) (...) z dnia 3 czerwca 2013 r., na podstawie której organ rentowy ustalił dla niej polskie ustawodawstwo w zakresie ubezpieczeń społecznych w okresie od 1 kwietnia 2010 r. do 30 września 2010 r. oraz pozostające z nią w związku decyzje z dnia 3 czerwca 2013 r.: znak (...) (...), obejmującą wnioskodawczynię jako osobę prowadzącą działalność gospodarczą obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi w okresie wyżej wskazanym oraz znak (...) (...) (...), ustalającą dla niej jako osoby prowadzącej działalność gospodarczą podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne za podany okres.

Ubezpieczona zarzuciła powyższym decyzjom:

- naruszenie art. 13 ust.3 w zw. z art. 13 ust. 1 lit.b rozporządzenia Parlamentu Europejskiego Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.U.E.L.2004.166.1 ze zm.) poprzez brak jego zastosowania oraz dowolne uznanie, że od dnia 1 kwietnia 2010 r. do 30 września 2010 r. ubezpieczona podlega ustawodawstwu polskiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych;
- naruszenie przepisu art. 16 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dn. 16 września 2009 r. dot. wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.U.E.L.2009.284.1) poprzez ostateczne rozstrzygnięcie o ustawodawstwie właściwym z zakresu zabezpieczenia społecznego i zaniechanie uprzedniego wydania tymczasowego ustalenia mającego zastosowanie ustawodawstwa.

W oparciu o wskazane zarzuty, ubezpieczona wniosła o zmianę zaskarżonych decyzji ZUS poprzez uznanie, iż na podstawie art. 13 ust. 3 w zw. z art. 13 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 883/2004 jako pracownik najemny podlegała ustawodawstwu brytyjskiemu jako właściwemu ze względu na siedzibę zatrudniającego go pracodawcy od 1 kwietnia 2010 r. do 30 września 2010 r., a tym samym uznanie, że nie podlega ubezpieczeniom społecznym na mocy ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

W odpowiedzi na odwołanie z 19 sierpnia 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. wniósł o jego oddalenie wskazując, że dnia 22 czerwca 2012 r. pozwany ustalił dla wnioskodawczynie brytyjskie ustawodawstwo właściwe, ale jednocześnie poinformował ją, że ma ono charakter tymczasowy i może zostać unieważnione, jeżeli ubezpieczeniowa instytucja brytyjska będzie miała zastrzeżenia co do tego ustalenia. Ponieważ pismem z 10 grudnia 2012 r. HMRC (brytyjska instytucja ubezpieczeniowa) poinformowała organ rentowy, że nie może zgodzić się z tym, iż M. K. była ubezpieczona w okresie od 1 kwietnia 2010 r. do 30 września 2010 r. w Wielkiej Brytanii, nie ma podstaw do zmiany zaskarżonej decyzji.

Pismem z 23 września 2013 r. ubezpieczona podniosła, iż dokonane ustalenie ustawodawstwa właściwego staje się ostateczne z upływem 2 miesięcy od chwili powiadomienia o nim instytucji wyznaczonych przez władze zainteresowanych państw członkowskich, a ponieważ żadna z instytucji nie zgłosiła w tym terminie wątpliwości, wnioskodawczynie uważała, że ustawodawstwo brytyjskie stało się ostateczne.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

M. K. prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą pod nazwą (...) M. K. z siedzibą w Ż., na podstawie zaświadczenia o wpisie do Centralnej Ewidencji Działalności Gospodarczej nr(...) wydanego przez Burmistrza Gminy Ż..

Dnia 4 lipca 2011 r. M. K. złożyła w Inspektoracie ZUS w K. pismo informujące, że w okresie od 1 kwietnia 2010 r. do 30 września 2010 r. podlegała obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym w Wielkiej Brytanii z tytułu zatrudnienia

na podstawie umowy o pracę w brytyjskim przedsiębiorstwie (...) Ltd z siedzibą w L. (dowód: pismo ubezpieczonej, k. 15 akt ubezpieczeniowych).

W wyniku przeprowadzonego postępowania wyjaśniającego Inspektorat ZUS w K. ustalił w dniu 22 czerwca 2012 r. dla M. K. brytyjskie ustawodawstwo właściwe oraz poinformował ją, że ustawodawstwo ma charakter tymczasowy i może zostać unieważnione, jeżeli instytucja ubezpieczeniowa miejsca wykonywania pracy będzie miała istotne zastrzeżenia co do określonego ustawodawstwa (dowód: decyzja ZUS, k. 70 akt ubezpieczeniowych).

Pismem z tego samego dnia, nadanym w dniu 27 czerwca 2012 r., ZUS poinformował brytyjską instytucję ubezpieczeniową o ustaleniu brytyjskiego ustawodawstwa wobec ubezpieczonej (dowód: pismo ZUS, k. 71 akt ubezpieczeniowych).

Pismem, z dnia 20 września 2012 r. HMRC poinformowała Inspektorat ZUS w K., że wystąpił do ubezpieczonej o przesłanie dodatkowych informacji w przedmiotowej sprawie niezbędnych do jej wyjaśnienia (dowód: pismo HMRC, k. 77 akt ubezpieczeniowych).

Pismem z dnia 10 grudnia 2012 r. HMRC poinformowała, że nie może zgodzić się z tym, że M. K. była ubezpieczona w okresie spornym w Wielkiej Brytanii bowiem ustaliła, że:

- spółka (...) Ltd nie złożyła sprawozdań finansowych w okresie od 27 października 2009 r. do 3 kwietnia 2012 r.;
- ustalono, że pod adresem zarejestrowanej siedziby spółki znajduje się wirtualne biuro i żadna inna lokalizacja lub nieruchomość nie zostały podane jako alternatywne miejsca prowadzenia działalności;
- instytucja brytyjska nie znalazła oraz nie otrzymała żadnych dowodów potwierdzających prowadzenie działalności przez (...) Ltd w Wielkiej Brytanii.

Urząd HMRC zatem uznała, że ubezpieczona nie podlega ustawodawstwu dotyczącemu ubezpieczenia społecznego obowiązującemu w Wielkiej Brytanii w spornym okresie i nie wyda dokumentu zaświadczenia A1 potwierdzającego podleganie temu ustawodawstwu.

O stanowisku brytyjskiej instytucji pismem z dnia 14 lutego 2013 r. i 19 kwietnia 2013 r. poinformowano ubezpieczoną (dowód: pismo HMRC z 10 grudnia 2012 r., k. 85-86 akt ubezpieczeniowych; pisma ZUS, k. 87 i 98 akt ubezpieczeniowych).

Biorąc pod uwagę ustalenia dotyczące faktycznego niewykonywania pracy na rzecz (...) Ltd w Wielkiej Brytanii i otrzymane stanowisko instytucji brytyjskiej, ZUS wydał zaskarżoną decyzję ustalającą, że w spornym okresie właściwym ustawodawstwem dla M. K. będzie ustawodawstwo polskie oraz w konsekwencji dwie pozostałe zaskarżone decyzje (dowód: zaskarżone decyzje ZUS, k. 101-107 akt ubezpieczeniowych).

Na rozprawie dnia 12 listopada 2013 r. ubezpieczona wniosła o zawieszenie postępowania w sprawie celem dokonania odpowiednich ustaleń z brytyjskim organem ubezpieczeniowym, a strona pozwana wyraziła na to zgodę. W związku z tym, postanowieniem Sąd zawiesił postępowanie odwoławcze na podstawie art. 178 KPC.

Wnioskiem z 3 listopada 2014 r. ubezpieczona wniosła o podjęcie zawieszzonego postępowania, załączając wyciąg z konta ubezpieczeniowego oraz dokument U1.

Postanowieniem z 20 listopada 2014 r. Sąd podjął zawieszone postępowanie w sprawie (dowód: protokół rozprawy, k. 35 wraz z płytą CD, k. 36 akt sprawy; postanowienie z 12 listopada 2013 r., k. 37 akt sprawy; wniosek ubezpieczonej wraz z załącznikami, k. 45-51 akt sprawy; postanowienie z 20 listopada 2014 r., k. 53 akt sprawy).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentacji zawartej w aktach ZUS i aktach sprawy.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie ubezpieczonej jest zasadne i należy je uwzględnić.

Zgodnie z art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. U. UE L 2004. 166. 1), osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych Państwach Członkowskich podlega ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym wykonuje swą pracę najemną lub, jeżeli wykonuje taką pracę w dwóch lub w kilku Państwach Członkowskich, ustawodawstwu określone mu zgodnie z przepisami ust. 1 tegoż artykułu.

Stosownie natomiast do art. 16 ust. 1-3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczące wykonywania rozporządzenia nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. U. UE L 2009. 284. 1), osoba, która wykonuje pracę w dwóch lub więcej państwach członkowskich, informuje o tym instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania. Wyznaczona instytucja państwa członkowskiego miejsca zamieszkania niezwłocznie ustala ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego. Takie wstępne określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa ma charakter tymczasowy. Instytucja ta informuje wyznaczone instytucje każdego państwa członkowskiego, w którym wykonywana jest praca, o swoim tymczasowym określeniu, które staje się ostateczne w terminie dwóch miesięcy od momentu poinformowania o nim instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich, o ile ustawodawstwo nie zostało już ostatecznie określone na podstawie ust. 4 cytowanego artykułu lub przynajmniej jedna z zainteresowanych instytucji informuje instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego miejsca zamieszkania przed upływem tego terminu o niemożności zaakceptowania określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa lub o swojej odmiennej opinii w tej kwestii.

Stosownie do ust. 4 art. 16 rozporządzenia 987/2009, w przypadku gdy z uwagi na brak pewności co do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa niezbędne jest nawiązanie kontaktów przez instytucje lub władze dwóch lub więcej państw członkowskich, na wniosek jednej lub więcej instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich lub na wniosek samych właściwych władz, ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego jest określone na mocy wspólnego porozumienia, z uwzględnieniem art. 13 rozporządzenia 883/2004 i odpowiednich przepisów art. 14 rozporządzenia 987/2009. W przypadku rozbieżności opinii między zainteresowanymi instytucjami lub właściwymi władzami podmioty te starają się dojść do porozumienia.

Ubezpieczona stoi na stanowisku, że dysponuje wystarczającymi dokumentami na potwierdzenie objęcia jej ubezpieczeniem w Wielkiej Brytanii. Dodatkowo wskazuje, że po upływie 2 miesięcy od powiadomienia jej o ustaleniu wobec niej tymczasowego ustawodawstwa brytyjskiego – określenie ustawodawstwa brytyjskiego powinno stać się ostateczne, jako że żadna z instytucji nie zgłosiła przed upływem tego terminu wątpliwości co do treści tego ustalenia. W takim przekonaniu wobec tego pozostawała.

Koordynacja systemów zabezpieczenia społecznego należy do kluczowych kwestii związanych z realizacją swobody przemieszczania się w Unii Europejskiej oraz podejmowania aktywności zawodowej. Akcesja Polski do UE nastąpiła 1 maja 2004 r., a zatem przepisy rozporządzeń dotyczących koordynacji krajowych systemów zabezpieczenia społecznego stosuje się bezpośrednio. Celem wskazanych unormowań europejskich jest dążenie do tego, aby pracownicy najemni i osoby prowadzące działalność na własny rachunek przemieszczające się we wspólnocie były objęte systemem zabezpieczenia społecznego tylko jednego państwa członkowskiego w celu uniknięcia zbiegu właściwych ustawodawstw i wynikających z tego komplikacji. Dlatego też obowiązująca w tej materii zasada stosowania ustawodawstwa jednego państwa członkowskiego polega na podporządkowaniu ustawodawstwu tylko jednego państwa, tak jakby zainteresowany realizował swą aktywność zawodową w całości na jego terytorium.

Zgodnie z powyższymi regulacjami, obowiązkiem instytucji ubezpieczeniowej, w tym wypadku ZUS, było tymczasowe ustalenie ustawodawstwa właściwego.

W tym zakresie, do instytucji właściwych należy przede wszystkim ustalenie, czy osoba uprawniona podlega ubezpieczeniu społecznemu w danym państwie członkowskim, a nie czy ważny jest stosunek prawny będący podstawą objęcia ubezpieczeniem społecznym. Tak więc, jeżeli instytucja właściwa poweźmie wątpliwości co do ważności stosunku prawnego będącego podstawą do objęcia tytułem ubezpieczenia społecznego w ramach postępowania z art. 16, to nie może przesądzać tej kwestii samodzielnie.

Wynika stąd także konieczność ścisłej współpracy między właściwymi instytucjami państw członkowskich, w ramach lojalnej współpracy określonej art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE 2007 C 306, s. 1).

W związku z tym, że nie jest dopuszczalna ocena stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim przez instytucję miejsca zamieszkania osoby wnoszącej o ustalenie właściwego ustawodawstwa, stwierdzenia spełnienia warunków ubezpieczenia społecznego w systemie prawnym państwa wykonywania pracy podlegającym koordynacji na podstawie rozporządzenia nr 883/04 dokonują organy właściwe do stosowania tego prawa (wyrok Sądu Najwyższego z 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12, OSNP 2014/3/47).

Przyczyna takiego stanu rzeczy jest oczywista – koordynacja nie może być tożsama z harmonizacją, której celem jest wprowadzanie ujednoczonych pojęć prawnych i definicji w obrębie Unii Europejskiej. Dlatego skutkiem koordynacji jest pozostawienie w sferze państw członkowskich oceny warunków i przesłanek zawierania się sytuacji konkretnego podmiotu w kategorii pojęciowej np. pracy najemnej, jak w ramach niniejszego postępowania. W związku z tym, jedynym podmiotem właściwym do ostatecznej oceny istnienia stosunku pracy ubezpieczonej była brytyjska instytucja ubezpieczeniowa (HMRC) jako właściwa dla miejsca wykonywania przez nią świadczeń. Po otrzymaniu informacji od ZUS na temat ustalonego ustawodawstwa, instytucja brytyjska miała 2 miesiące na zajęcie stanowiska w sprawie.

Jest przy tym oczywiste, że ZUS jako instytucja miejsca zamieszkania osoby ubiegającej się o świadczenia z tytułu ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim może powziąć wątpliwości co do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa, lecz trzeba podkreślić, iż może chodzić jedynie o wątpliwości co do tego, czy osoba wnosząca o ustalenie prawa właściwego jest objęta systemem zabezpieczenia społecznego w więcej niż jednym państwie członkowskim.

Wątpliwości tych instytucja miejsca zamieszkania wnioskodawcy nie może sama rozstrzygać, lecz musi dostosować się do trybu rozwiązywania sporów co do ustalenia ustawodawstwa właściwego (rozporządzenie nr 987/2009). Instytucje państw członkowskich niezwłocznie dostarczają lub wymieniają między sobą wszystkie dane niezbędne dla ustanowienia i określenia praw oraz obowiązków osób, do których ma zastosowanie przedmiotowe rozporządzenie. Przekazywanie tych danych odbywa się bezpośrednio pomiędzy samymi instytucjami lub za pośrednictwem instytucji łącznikowych.

Poinformowanie więc przez osobę wykonującą pracę w dwóch lub więcej państwach członkowskich instytucji wyznaczonej przez właściwą władzę państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania, wymaga z uwagi na zaistnienie czynnika ponadkrajowego w ubezpieczeniu społecznym zastosowania procedury przestrzegającej właściwości i kompetencji instytucji ubezpieczeń społecznych, przewidzianej w przepisach art. 16 rozporządzenia nr 987/2009.

Informacja taka jest podstawą do tylko wstępnego i tymczasowego ustalenia dla niej ustawodawstwa właściwego. O tymczasowym określeniu prawa, według którego obejmuje się tę osobę ubezpieczeniem społecznym, instytucja miejsca zamieszkania wnioskodawcy informuje wyznaczone instytucje państwa, w którym wykonywana jest praca. Od tej chwili biegnie termin 2 miesięcy, w czasie którego zainteresowana instytucja może poinformować instytucję miejsca zamieszkania o niemożności zaakceptowania ustalonego ustawodawstwa lub o swojej odmiennej opinii w tym zakresie. Gdy to nie nastąpi, tymczasowe określenie ustawodawstwa staje się ostateczne.

Ubezpieczona po wystąpieniu do pozwanego organu rentowego z wnioskiem o ustalenie ustawodawstwa została wezwana do przedłożenia dokumentu A1 w terminie. Ubezpieczona nie złożyła go, dlatego też ZUS wezwał ją do

przedłożenia innych dowodów dla celów ustalenia właściwego systemu zabezpieczenia społecznego. Ponadto, to na wniosek strony powodowej przedłużony został termin na przedłożenie stosownej dokumentacji. Stąd też wynika wydanie decyzji przez ZUS dopiero 22 czerwca 2012r. W związku z tym zarzut ubezpieczonej dotyczący zwłoki w wydaniu decyzji jest bezzasadny.

Sama regulacja unijna wskazuje natomiast, iż instytucja ubezpieczeniowa miejsca zamieszkania ustala właściwe ustawodawstwo na podstawie art. 13 rozporządzenia 883/2004.

Oznacza to, że skoro ZUS uznał, iż praca najemna jest wykonywana przez ubezpieczoną na terenie Wielkiej Brytanii – ubezpieczona ostatecznie przedstawiła bowiem dokumenty z tym związane, m. in. umowę o pracę – obowiązany był do wydania decyzji ustalającej ustawodawstwo brytyjskie, opierając się na przedłożonych dokumentach.

ZUS nie może podważać dokumentów pochodzących od brytyjskiej strony dotyczących potwierdzenia ubezpieczenia i sam dokonywać ustaleń w oparciu o prawo polskie, jednakże w przypadku pojawienia się jakichkolwiek wątpliwości ma obowiązek współpracować w celu ich wyjaśnienia z instytucją drugiego państwa członkowskiego. Od brytyjskiej instytucji ubezpieczeniowej otrzymał pismo stwierdzające, iż zwłoka z odpowiedzią na ustalone ustawodawstwo brytyjskie związana jest z prowadzonym postępowaniem mającym wyjaśnić sprawę, gdyż zwrócono się do ubezpieczonej o przedstawienie dodatkowych informacji potrzebnych do ostatecznego rozstrzygnięcia faktu podlegania ubezpieczeniom. Pismo datowane było na dzień 20 września 2012 r. Już więc pierwsza reakcja ze strony brytyjskiej instytucji ubezpieczeniowej w tej przedmiotowej sprawie nastąpiła po upływie wskazanego rozporządzeniem nr 987/2009 terminu. A wskazać należy, że w żadnej mierze nie była to odpowiedź na zawiadomienie ze strony ZUS o ustaleniu właściwego ustawodawstwa, która pozwalałaby na sprecyzowanie stanowiska HMRC.

Pismem z dnia 10 grudnia 2012 r. HMRC poinformowała ostatecznie, że nie może zgodzić się z tym, że M. K. była ubezpieczona w spornym okresie w Wielkiej Brytanii.

Ubezpieczona podnosiła, iż niezachowany wobec tego został termin 2 miesięcy, o którym stanowi art. 16 rozporządzenia 987/2009.

Przypomnieć należy, iż treść rozporządzenia wyraźnie wskazuje, że w przypadku braku aktywności ze strony instytucji ubezpieczeniowej zainteresowanego państwa członkowskiego, z upływem 2 miesięcy pierwotnie tymczasowa decyzja o ustaleniu staje się ostateczna. Termin 2 miesięcy upłynął więc w sierpniu 2012 r. wobec niezgłoszenia przed upływem tego dwumiesięcznego terminu o niemożności zaakceptowania określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa lub o odmiennej opinii w tej kwestii przez HMRC. Termin określony rozporządzeniem został przekroczony nieomal o 4 miesiące. W tym czasie decyzja ZUS już była ostateczna.

Ustawodawstwo ustalone decyzją z dnia 22 czerwca 2012 r. stało się ostateczne. Wobec tego ubezpieczona zatrudniona przez przedsiębiorstwo mające swoją siedzibę na terenie w Wielkiej Brytanii – (...) Ltd z siedzibą D. M. 60 W. A. L. (...) – w okresie od 1 kwietnia 2010 r. do 20 września 2010 r. podlegała ustawodawstwu wielkiej Brytanii w zakresie ubezpieczeń społecznych.

Skoro ubezpieczona podlega ustawodawstwu brytyjskiemu z racji zatrudnienia w Wielkiej Brytanii to nie podlega ubezpieczeniu społecznego według polskiego ustawodawstwa z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce.

W sytuacji braku skutecznego sprzeciwu strony brytyjskiej nie może mieć miejsca sytuacja, w której ubezpieczona będzie objęta podwójnym ustawodawstwem w zakresie zabezpieczenia społecznego z dwóch tytułów tzn. także z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej w Polsce.

Z tego też powodu pozwany organ rentowy nie miał podstaw do wydania decyzji obejmującej powódkę ubezpieczeniem społecznym z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej oraz określającej podstawę wymiaru.

W świetle powyższego, zaskarżone decyzje: ustalająca prawodawstwo polskie, obejmująca powódkę ubezpieczeniem społecznym z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej oraz określająca podstawę wymiaru są nieprawidłowe.

W związku z tym Sąd, na podstawie powyższych regulacji oraz art. 477¹⁴ § 2 KPC, orzekł jak w sentencji.

SSA w SO H. Witkowska – Zalewska

ZARZĄDZENIE

1. odnotować,
2. odpis wyroku wraz z uzasadnieniem i aktami rentowymi doręczyć pełn. pozwanego.

SSA w SO H. Witkowska – Zalewska